

establishment of communication between graduates and members of the Academic Council, and would guarantee that all members of the Academic Council have high level of English.

Ministry of Education and Science of Ukraine initiated and implemented many educational programs, approved by a large number of legal documents that enhance and improve the level of research in Ukraine. Publications in journals included in the database scientometric Scopus or Web of Science published in English or another language determined by periodical. Obviously, the scientists have to have proper and sufficient level of English for meeting the requirement of scientific journals.

Кондратьєв Ігор Михайлович,
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат філософських наук

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

Екзистенціальна філософія права виникла в ХХ ст. під впливом екзистенціалізму як філософії існування людського буття. Засновники різних напрямів філософського екзистенціалізму спеціально не досліджували проблематику права та закону й не залишили відповідних концепцій екзистенціальної теорії про право як форму суспільної свідомості, елементу культури та цивілізації, світогляду, нормативної системи та законодавства. Однак розроблені ними ідеї, положення та принципи стали підґрунтям для розвитку філософсько-правових концепцій екзистенціального спрямування.

З позицій такої філософської методології основна мета філософії права – це розуміння та визначення права як екзистенціального явища в його співвідношенні з офіційним законом (позитивним правом). У цьому контексті екзистенціальне право є антропологічним правом, що відповідає дійсному існуванню людини, її екзистенції, а закон, правова норма – це недійсне, відчужене від людини і протилежне її екзистенціальній сутності, об'єктивована форма вираження

«неістотного існування». Загальну ідею екзистенціального праворозуміння по-різному трактують і реалізують у різних філософсько-правових концепціях екзистенціалізму. Предметом екзистенціальної філософії права є ідея права, його поняття, втілення в правову реальність, а також воля як соціально-природний стан людини. Вільна воля людини – буттєва (онтологічна) передумова її прав. Такі права природні, універсальні, космічні, тобто одвічно притаманні людям як загальнолюдське явище, що зумовлює таку саму загальнолюдську цінність права. Звідси й поняття природного права, яке тлумачать як правила належної поведінки (норми, закони), що є мірилом і методологічною базою для позитивного законодавства. Недотримання цих імперативів є спотворенням вищих розумових і моральних засад людського життя, справедливості від природи. Природне право теж певною мірою передбачає примус, але примус до свободи, справедливості, гуманізму.

Екзистенціальний підхід характеризується тим, що соціальна природа і функції права розглядають з позицій індивідуальної, суверенної сутності людини, як вираження специфічних умов її конкретного буття. Існування ж елементів саморегуляції в структурі поведінки особи екзистенціалізм пояснює існуванням у кожному індивіді особливого духовного світу, що визначає його мотиваційну структуру та лінію поведінки в кожній зі сфер правовідносин.

Прибічники цього підходу трактують право та правові інститути як форми індивідуальної і колективної життєдіяльності, засоби співіснування, явище культурно-цивілізаційного розвитку та спосіб духовно-практичного освоєння соціальної дійсності «правовою» людиною.

Саме тому в методологічному контексті вирішальну роль слід відвести духовному, психологічному, екзистенціальному аналізу сприйняття права та суб'єктивної оцінки правових процесів на всіх рівнях соціальної структури.

Екзистенціалізм акцентує на вивченні онтологічної структури права, абсолютизуючи значення зворотних зв'язків буття до праворозуміння та процесу творення нових норм. На переконання екзистенціалістів, онтологічне буття права не детермінує людську поведінку як фактор зовнішнього впливу,

оскільки є формою самовираження особистості, рис людського характеру. Таким чином, світ «дійсно людського» суб'єктивний, він протистоїть зовнішньому світу з його соціальними проблемами.

Завдання екзистенціальної правової філософії полягає в тому, щоб знайти «субстанцію історичної зміни права, його історичного буття» (М. Мюллер).

Основна вимога природного права як права екзистенції полягає в тому, що необхідно розробити такий, що відповідатиме гідності, честі людини й цінностям людського життя, взірець існування індивідів та їхніх відносин. Традиційне природно-правове положення щодо людської гідності трактують як вимоги порядку максимально можливої свободи всіх людей за умов дотримання їхніх потреб і розвитку здібностей.

Представники екзистенціальної правової філософії критикують юридичний позитивізм, який визнає лише емпіричні, реальні факти й ігнорує ідеальні, метафізичні чинники, що призводять до трактування права як однобічного соціологізму, біологізму.

Таким чином, філософсько-правовий екзистенціалізм вивчає природно-буттєві джерела права, його основну ідею як міру свободи людського існування в природному та соціальному світах.

Сфера права, правова реальність не вичерпується позитивним законодавством, чинним правом. Останнє окреслює ті юридичні норми, які діють у конкретному соціальному часі та просторі. Головне світоглядне, методологічне та гносеологічне питання правового екзистенціалізму полягає у з'ясуванні ідеї, сутності, змісту права як форми суспільної та індивідуальної свідомості людини, способу духовно-практичного освоєння дійсності, елементу культури та цивілізації, міри свободи та необхідності в людському житті.